

WERKBLAD A - MODULE 2

JODENVERVOLGING

Deze route door de jaren 1940-1945 laat de opeenvolgende anti-joodse maatregelen zien die de Duitse bezetter in Nederland invoerde. Je ziet soms een stukje uit een krant of een brief waarin een maatregel is aangekondigd en soms een foto van personen die met deze maatregelen moesten leven. Soms waren er elke week nieuwe maatregelen. Doorloop dit werkblad samen met een klasgenoot of in een klein groepje:

1. Je komt in de route 'Jodenvervolging' langs 15 hoofdstukken. Let op de regels die werden ingevoerd die het leven van joden moeilijker maakten. Welke maatregel heeft je het meest geraakt? Waarom? Kies er één!

Probeer nu met deze maatregel en aan de hand van de informatie in de route, de volgende vragen te beantwoorden:

2. Wie kondigde de maatregel aan?

3. Voor wie was deze maatregel bedoeld?

4. Wat zou je nog meer willen weten over deze maatregel? Waarom?

5. Hoe zou iemand die joods was reageren op de aankondiging van deze maatregel? En als iemand niet joods was?

6. Zijn er nu in Nederland regels die je kent die alleen maar voor bepaalde mensen of groepen gelden?

WERKBLAD B - MODULE 2

JODENVERVOLGING

De vele anti-joodse maatregelen zijn stappen in een proces van vervolging die samen de Holocaust worden genoemd. De nazi's wilden alle joden in Europa vermoorden.

Je hebt deze maatregelen en gebeurtenissen kunnen bekijken in de route Jodenvervolging:

1. Verbod op ritueel slachten
2. Gedwongen ontslag uit overheidsdienst
3. Bioscopen verboden voor joden
4. Registratieplicht voor joden
5. Joodse buurt in Amsterdam wordt afgezet
6. De Februaristaking en de gevolgen ervan
7. Eén organisatie voor joden, opgericht door de bezetter
8. Joodse artsen ongewenst
9. Joden worden geweerd uit het openbare leven
10. Joden moeten eigendommen inleveren
11. Joodse kinderen moeten naar aparte scholen
12. Joden worden steeds verder uitgesloten
13. Invoering van de Jodenster
14. Joden worden opgepakt en gevangengezet
15. Joden worden weggevoerd en vermoord

Ook op andere momenten en plaatsen in de wereldgeschiedenis zijn er pogingen gedaan hele volkeren uit te moorden. We noemen dit genocide. De Amerikaanse jurist Gregory H. Stanton onderscheidt tien fases die bij elke genocide voorkomen. Deze zijn hier kort samengevat door het project Test of Civilisation (<http://testofcivilisation.eu/nl/wiki/genocide>).

Lees de lijst hieronder zorgvuldig door zodat je elke fase goed snapt. Bij welke fase of fases van genocide hoort de door jou gekozen maatregel? Waarom? Leg uit in 50 woorden.

1. CLASSIFICATIE

In elke samenleving worden mensen dagelijks in groepen ingedeeld (jong/oud, man/vrouw). Soms wordt een classificatie zo strikt toegepast dat ze leidt tot een scheiding tussen een 'wij'- en 'zij'-groep.

2. SYMBOLISATIE

Mensen worden niet alleen in groepen ingedeeld, maar ook als groep benoemd. Een groep krijgt symbolen toegewezen aan de hand van bijvoorbeeld kenmerken en/of kleding. Mensen doen dit zowel met de eigen als met andere groepen.

3. DISCRIMINATIE

Classificatie en symbolisatie worden problematisch als ze een basis vormen voor discriminatie. Dit betekent dat de ene groep door een andere groep met regels wordt uitgesloten. Er is dan sprake van ongelijkheid voor de wet, ook wel: ontrecting.

4. ONTMENSELIJKING

In een volgend stadium worden mensen als (vermeend) lid van een groep van hun menselijkheid ontdaan. In taal- en beeldgebruik worden ze gelijkgesteld met kwaadaardige dieren, ongedierte, insecten of ziektes.

5. ORGANISATIE

Genocide ontstaat niet spontaan. Integendeel, er is sprake van doelgerichte organisatie op lange termijn, vaak zelfs door de regering.

6. POLARISATIE

Dankzij georganiseerde campagnes en door het gebruik van propaganda en discriminerende wetgeving worden groepen actief tegen elkaar opgezet.

7. VOORBEREIDING

De uiteindelijke 'eindoplossing' wordt voorbereid. Haatdragende retoriek wordt opgevoerd en maatregelen worden getroffen om de uitroeiing praktisch mogelijk te maken.

8. VERVOLGING

Leden van een slachtoffergroep worden actief vervolgd, bijvoorbeeld door marteling, opsluiting of uithongering.

9. UITROEIING

Leden van de ene groep proberen de vervolgte groep volledig uit te roeien. Dit gebeurt door gerichte en massale moordpartijen, verkrachting, sterilisatie en ontvoering. Ook het erfgoed wordt vernietigd.

10. ONTKENNING

Dit is de laatste fase en volgt altijd op de uitroeiing. De daders vernietigen de lichamen en het bewijsmateriaal en bedreigen getuigen. De schuld wordt vaak bij de slachtoffergroep gelegd.

Ik heb deze maatregel gekozen:

Deze maatregel is een voorbeeld van ..... (fase van genocide) ..... omdat: